

Examining the Career Adaptability Abilities and Psychological Well-Being Levels of High School Students

Lise Dönemindeki Öğrencilerin Kariyer Uyum Yetenekleri ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin İncelenmesi

Hüseyin Demirtaş¹ , Elif Ünal Bozcan²

1. Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı, Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, hsyn_dmrts@hotmail.com
2. Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, e.unal2000@gmail.com

Abstract

This study examines the relationship between the concept of psychological well-being, which is defined as individuals' ability to overcome the difficulties they encounter in their lives- and career adaptability, which deals with the process of struggling with the difficulties they encounter in their career pathways. The study was conducted with 835 high school students, utilising the relational screening model, which is a quantitative research method. "Career Adaptability Scale", "Psychological Well-Being Scale" and "Personal Information Form", which is developed by the researcher, were used as data collection tools in the study. Non-parametric tests were employed to determine the relationship between the variables in the study. According to the data collected, the total scores for adolescents' career adaptability were found to differ significantly based on gender, mother's education level, academic achievement, and career goal setting, while no significant difference was observed regarding the father's education level. Similarly, students' psychological well-being levels differed significantly based on their mother's education level, academic success, and career goal setting but showed no significant difference in relation to gender or father's education level. A positive and significant relationship was identified between the adolescents' psychological well-being and their career adaptability, as well as its sub-dimensions. This study highlights the critical role of psychological well-being in enhancing high school students' ability to adapt to the evolving professional and business landscapes of the 21st century.

Keywords: Adolescent Individuals, Adolescence Period, Career Adaptability, High School Students, Psychological Well-Being.

Öz

Bu çalışmada, bireylerin, yaşamlarında karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelme konusunda potansiyelini ortaya koyması olarak belirtilen psikolojik iyi oluş kavramı ile kariyer süreçlerinde karşılaştıkları güçlüklerle mücadele sürecini ele alan kariyer uyumu arasındaki ilişki ele alınmıştır. Bu doğrultuda lise düzeyindeki ergen öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ile kariyer uyum yetenekleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmada, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği kullanılarak, bu kavramın kariyer süreçlerindeki güçlüklerle mücadeleyi ifade eden kariyer uyumu ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırma 835 öğrenci ile gerçekleştirilmiş ve araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için non-parametrik testler kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; ergenlerin kariyer uyum yeteneklerine ait toplam puanlarının cinsiyet, anne eğitim durumu, akademik başarı durumu ve hedeflenen mesleği belirleme durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği; baba eğitim durumuna göre ise anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin, anne eğitim durumu, akademik başarı durumu ve hedeflenen mesleği belirleme durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği; cinsiyet ve baba eğitim durumuna göre ise anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ile kariyer uyum yetenekleri ve kariyer uyum yeteneğinin alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmayla, 21. yüzyılda değişen iş ve meslek koşullarına uyum sağlama becerilerini artırmada lise dönemindeki öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin önemi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ergen, Ergenlik Dönemi, Kariyer Uyum Yeteneği, Lise Öğrencileri, Psikolojik İyi Oluş.

*Bu çalışma 2022 yılında Hüseyin DEMİRTAŞ Tarafından Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programında Hazırlanan Ergenlerde Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri ve Kariyer Uyum Yeteneklerinin İncelenmesi Başlıklı Yüksek Lisans Tezinden Üretilmiştir.

*This study is derived from the master's thesis titled An Examination of Psychological Well-Being Levels and Career Adaptability Skills in Adolescents, prepared by Hüseyin Demirtaş in 2022 within the Guidance and Psychological Counseling Program of the Institute of Graduate Studies and Research at Cyprus International University.

Giriş

Kariyer, insanların iş yaşamında ve mesleki rollerinde tekâmül, duraksama ve gerilemelerini içine alan bir süreci ifade etmektedir (Yeşilyaprak, 2019). Türkçe’de gitgide daha fazla duyulan kariyer kavramı, mesleki gelişim anlamında kullanılmakta ve günümüz alan yazınında gelişim kavramını da kapsadığı için meslek sözcüğünün de yerine kullanılabilir (Dikili, 2012).

Kariyer planlamada önemli bir aşama olan meslek seçiminin belirlenmesi bireylerin ergenlik dönemindeki lise eğitimine denk gelmektedir (Kulaksızoğlu, 2012). Ergenlik dönemi belirgin bir şekilde ruhsal, bedensel ve sosyolojik gelişimlerin meydana geldiği yetişkinliğe geçiş dönemidir (Polvan, 2000). Bu kritik dönemde yaşadığı değişimlerle beraber geleceğine yön verecek bilgi, beceri, inanç ve tutumlar da gelişmektedir. Ergenlik döneminin temel gelişim görevlerinden biri de bireylerin geleceklerindeki kişisel sosyal gelişimini etkileyecek olan kariyer planlamalarını yapmalarıdır (Santrock, 2011; Super, 1990). Bireylerin gelişim dönemleri içerisinde yer alan ergenlik dönemindeki kariyer gelişim görevlerini ele alan yaklaşımlardan biri de Donalt E. Super’in “*Yaşam Boyu Yaşam Alanı Yaklaşımı*” dır.

Super’in “*Yaşam Boyu Yaşam Alanı Yaklaşımı*” kariyer gelişim süreci ve meslek seçimi kuram ve yaklaşımları içerisinde gelişimsel yaklaşım olarak sınıflandırılmaktadır (Akt., Yeşilyaprak, 2019). Super’in yaşam boyu kavramı mesleki gelişim dönemleriyle alakalı bir kavram olup, bireyin ömrü boyunca devam eden süreçlerini ifade etmektedir. Bu süreçler büyüme, keşfetme, yerleşme, sürdürme ve çöküş dönemleridir. Ergenlik dönemi evresini de içine alan keşfetme dönemi, 14- 24 yaş aralığına denk gelmektedir (Siyez, 2019). Savickas’a (1999) göre Super, bu evreyi ergen bireylerin toplum içindeki sosyal rollerden kendilerine uygun olanı edinme ve bu yeni rollerin doğurduğu sorumluluklara uyum sağlama aşaması olarak belirtmekte; yeni durumlara uyum sağlama sürecini de *kariyer uyumu* kavramıyla ifade etmektedir. Super kariyer uyumunun ergenlerin geleceklerindeki kariyer planlamalarında son derece kritik bir süreç olduğundan bahsetmektedir (Savickas, 1997). Dolayısıyla bireylerin ergenlik dönemine denk gelen kariyer gelişim evresinde kariyer uyum yeteneklerinin (KUY) önemi ön plana çıkmaktadır.

Mark L. Savickas, Super’in “*Gelişimsel Kuramı*”ndan ve “*Yaşam Boyu Yaşam Alanı Yaklaşımı*”ndan etkilenmiş ve kariyer gelişim kuramları arasında bütüncü ve yapılandırmacı bir yol izleyerek “*Kariyer Yapılandırma Kuramı*”nı (KYK) geliştirmiştir (Savickas, 2005). Savickas’ın kuramında kariyer uyumu kavramı, bireylerin yaşadığı ve yaşaması muhtemel kişisel sorunlarla, mesleki geçiş ve mesleki gelişim görevlerindeki zorluklarla baş edebilmek için potansiyel imkânlarını kullanabilme ve gerekli hazır bulunuşluğu gösterebilecek psikolojik yapı olarak tanımlanmaktadır (Korkut Owen ve Niles, 2019). Savickas (1997) kariyer uyumunu bireyin gelecekte karşılaşabileceği güçlükleri önceden öngörüp bu engelleri aşmak için hazır bulunuşluğu sağlayabilmek adına gerekli becerileri geliştirebilmesi olarak açıklamaktadır. Savickas uyum sağlayabilen bireyin kişilik özelliklerini; iş icra eden bir kişi olarak geleceği hakkında endişelenmek (ilgi), mesleğe yönelik gelecek beklentilerinin denetimindeki artış (kontrol), kendisiyle ve mesleki geleceği ile ilgili karşılaşabileceği durumlar hakkında meraklı olmak (merak), isteklerine ve hedeflerine ulaşabilmek için güvenini artırmak (güven) olarak belirtmiştir. Savickas’a göre *ilgi, kontrol, merak ve güven* uyum sağlayabilen bireyin kişilik özelliklerini yansıtmakla beraber, kariyer uyumunu geliştiren ve sürdüren faktörleri de yansıtan kavramlardır (Savickas, 2005).

Kariyer uyumu, bireylerin geleceklerindeki gelişim ve mesleki görevlerini sağlıklı bir şekilde planlayıp yönetebilme ve devam ettirebilme becerilerinde önemli bir role sahiptir. Özellikle bireylerin gelecekleri hakkında önemli kararlar aldığı, kişilik ve benlik kavramlarının geliştiği, geleceğine yön verdiği, bilgi, inanç ve tutumlarının geliştiği ergenlik döneminde, bireylerin kariyer uyum yeteneklerinin mesleki görev ve mesleki geçişlerindeki becerilerine önemli katkı sağladığını gösteren çalışmalar olduğu bilinmektedir. Bu çalışmalar kariyer uyum yetenekleri yüksek olan ergenlerin kariyerlerindeki gelişim ve mesleki görevlerini ve mesleki geçişlerini daha iyi yönetebildiğini ortaya koymaktadır (Creed, Müller ve Patton, 2003; Creed, Patton ve Prideaux, 2007; Savickas, 1997).

Kariyer uyumu ile ilişki olabilecek kavramlardan biri olarak bireylerin “*psikolojik iyi oluş düzeyleri*”nin olduğu düşünülmektedir. “*Psikolojik iyi oluş*” (PİO) kavramı, bireylerin yaşamlarında karşılaştıkları güçlüklerin üstesinden gelme konusunda potansiyelini ortaya koyması (Telef, 2013), güçlü ve zayıf yönleriyle alakalı farkındalığı artırması ve oluşturduğu yaşam anlamıyla geleceğine yönelik bağımsız hareket edebilmesi (Ryff ve Singer, 2008), açılarından kariyer uyumu ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Alan yazın incelendiğinde ise psikolojik iyi oluş ile kariyer uyum değişkenleri ile alakalı çalışmaların son zamanlarda artış gösterdiği görülmektedir (Akkermans vd, 2018; Nakra ve Kashyap, 2023; Russo vd, 2023). Psikolojik iyi oluş kavramını ayrıntılı anlayabilmek için öncelikle “*iyi oluş*” kavramını açıklamak gerekmektedir. Bradburn (1969) tarafından “mutluluk” olarak ifade edilen iyi oluş; bireyin yaşamında herhangi bir sorun olarak görülebilecek durumun olmaması ile birlikte, var olan potansiyeli performansla dönüştürebilme olarak da belirtilmektedir (Ryff, 1989). World Health Organization (WHO), iyi oluşu bireylerin hedefleri doğrultusunda yeteneklerini kullanabildiği, yaşam akışında karşılaşılan normal stres ile baş edebildiği, verimli çalışmasıyla üretkenlik göstererek çevresine katkı sağlayabildiği ve fiziksel olarak sağlıklı olmanın ötesinde iyi bir refah durumunu içeren bir yaşamı ifade etmektedir (WHO, 2001).

İyi olma temelde Hedonizm ve Eudemonizm olmak üzere iki bakış açısına dayanmaktadır. Hedonizm bakış açısına göre iyi oluş bireyin yaşamından duyduğu hazzı ile ilgili sübjektif değerlendirmeleri kapsamaktadır ve psikoloji alanında “*Öznel İyi Oluş*” olarak kavramsallaştırılmıştır. İkinci bakış açısı olan Eudemonizm anlayışına göre ise, bireyin bütün olarak psikolojik düzen ve ilerleyişinde olmasıdır ve psikoloji alanında “*Psikolojik İyi Oluş*” olarak kavramsallaştırılmıştır (Keyes, Shmotkin ve Ryff, 2002).

Psikolojik iyi oluş kavramının temelini, bireyin kendi yetenek ve kabiliyetlerini gerçekçi bir şekilde keşfedip güçlü ve zayıf yönleri ile alakalı farkındalık oluşturarak geleceğine yönelik bağımsız davranışlar sergilemesi ve yaşamı anlamlı hale getirebilme gücü oluşturmaktadır (Sarı, 2011). Farklı tanımlamalarda; bireyin karşılaştığı güçlüklerle karşı var olan potansiyelini kullanması ve oluşturduğu yaşam anlamı yolunda kendini gerçekleştirebilmesi (Ryff ve Singer, 2008), bireylerin yaşamlarında karşılaştıkları güçlüklerle anlamlı bir karşılık verme ve kendini gerçekleştirme potansiyelini ortaya koyması olarak açıklanmaktadır (Telef, 2013). Diğer bir ifadeyle bireyin kendi yaşamına yönelik yükümlülük duyduğu amaçlar doğrultusunda oluşturduğu hedeflere ulaşmak anlamında çevresi ve diğer bireylerle etkileşim kurma gibi yetilerine yönelik var olan potansiyelini hangi düzeyde kullanıp kullanmadığı ile ilişkili bir kavram olarak görülmektedir (Keyes, Shmotkin ve Ryff, 2002; Ryff ve Keyes, 1995; Ryff ve Singer, 2008).

Psikolojik iyi oluşun gelişim dönemlerinde nasıl şekillendiğinin ve bireylerin yaşamlarına ne gibi etkilerinin olduğu oldukça önemlidir. Avcı (2006)’ya göre özellikle ergenlik dönemi diğer gelişim dönemleri içerisinde bireyin yaşamındaki etkisi bağlamında düşünüldüğünde ayrıca bir önem oluşturmaktadır. Bu dönemde bireyler hızlı fiziksel, duygusal ve davranışsal değişimler geçirmekte ve kişilik gelişimi de şekillenmektedir (Avcı, 2006). Bu dönem bireylerde biyolojik, bilişsel ve sosyal değişimlerin yaşandığı karmaşık bir süreç olarak görülmektedir (Koops ve Bosma, 2005). Bu karmaşık süreçte kendini kabullenmeye, kişisel gelişime, yaşamın amacına ve diğerleriyle olumlu ilişkiler geliştirmeye dönük becerilerin desteklenmesinde “*psikolojik iyi oluş*” kavramı bir hayli ön plana çıkmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma lise düzeyindeki ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ile kariyer uyum yetenekleri arasındaki ilişkiyi incelemek ve bunların çeşitli değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için kullanılan nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline dayalı betimsel bir araştırmadır. Bu tür çalışmaların amacı araştırmaya konu olan durumu mümkün olduğunca tam ve itinalı bir biçimde ele alarak tanımlamak ve bir gurubun belirlenen özelliklerini betimlemektir. İlişkisel tarama modeli araştırmaya konu olan değişkenlerin aralarındaki ilişkilere var olup olmadığı yönünde bakarak ve var olan ilişkideki değişim düzeyini belirleyerek sürecin ilerlemesine katkı sağlamaktadır (Büyüköztürk, 2018; Karasar, 2020).

Bu model kullanılarak yapılan araştırmada bağımsız değişkenler cinsiyet, anne ve baba eğitimi, akademik başarısı ve meslek hedefi belirleme nitelikleri olarak belirlenirken, bağımlı değişkenler psikolojik iyi oluş düzeyi ve kariyer uyum yetenekleri olarak belirlenmiştir.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2021-2022 eğitim öğretim yılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Lefkoşa ilçesinde genel lise düzeyinde öğrenimine devam eden 3763 ergen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2021- 2022 eğitim öğretim yılında Lefkoşa’da bulunan Türk Maarif Lisesi, Bülent Ecevit Anadolu Lisesi, Hala Sultan İlahiyat Koleji ve Polatpaşa Lisesinde eğitim alan öğrenciler oluşturmaktadır. Basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle oluşturulan araştırmanın örnekleminde 527’si kız (%63,1), 308’i erkek (%36,8) olmak üzere toplam 835 öğrenci yer almaktadır.

Amaç

Bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin gelişmesi ile beraber artan mücadele gücü kariyer süreçlerinde karşılaşacağı güçlüklerle olan mücadelesini etkileyeceği düşünülmektedir. Kariyer uyumu ile psikolojik iyi oluş değişkenlerinin çalışılması bireylerin kariyer inşa etme süreçlerine olumlu destek sağlayacak farklı alanların belirmesine katkı sunacaktır.

Ergenlik, bireyin yaşamında geleceğine yönelik ihtiyaç duyacağı kişisel özelliklerin temellerin atıldığı ve şekillendiği bir dönem olarak görülmektedir. (Kulaksızoğlu, 2012). Bu dönemde bireylerin geleceğinde tüm yaşamlarında karşılaştıkları güçlüklerle karşılık anlamlı bir karşılık verme ve kendini gerçekleştirme potansiyelini ortaya koymaları olarak belirtilen psikolojik iyi oluş düzeyleri de şekillenmektedir. Ergenlik döneminde şekillenen psikolojik iyi oluş düzeyleri bireylerin; buldukları anda yaşadığı ve kariyerinin ilerleyen zamanlarında yaşaması muhtemel olduğu kişisel sorunlarını, mesleki gelişim görevlerini yerine getirme zorlukları ve mesleki geçiş güçlükleri ile baş edebilmek için potansiyel imkânlarını kullanabilme ve gerekli hazır bulunuşluğu gösterebilecek psikolojik ve sosyolojik yapı olarak adlandırılan kariyer uyum yeteneklerine etkisi olabileceği düşünülmektedir. Bu kapsamda çalışmanın konusunu oluşturan “Ergenlerde Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri ile Kariyer Uyum Yeteneklerinin İncelenmesi” başlıklı çalışmanın yapılmasına karar verilmiştir. Bu bağlamda ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ile kariyer uyum yetenekleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ve bu değişkenlerin çeşitli faktörler açısından araştırılmasıyla elde edilen bulguların alan yazına katkı sağlaması umulmaktadır.

Ergenlik döneminde, bireylerin gelecek yaşamları boyunca karşılaşılabilecekleri güçlüklerle anlamlı bir dönüt verme ve kendini gerçekleştirme potansiyelini ortaya koyma olarak belirtilen psikolojik iyi oluş düzeyleri de şekillenmektedir. Ergenlik döneminde şekillenen psikolojik iyi oluş düzeylerinin bireylerin;

kariyer uyum yeteneklerine etkisi olabileceği düşünülmektedir. Bu düşünce neticesinde ortaya çıkan “Ergenlerde Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri ile Kariyer Uyum Yeteneklerinin İncelenmesi” adlı çalışmada; ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ile kariyer uyum yetenekleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmış ve bu değişkenlerin çeşitli faktörler açısından araştırılmasıyla elde edilen bulgular ortaya konulmuştur.

Çalışma sonucunda elde edilen sonuçların, 21. yüzyılda çok hızlı ilerleyen bilimsel ve teknolojik gelişmeler sonucu bazı mesleklerin zaman içinde sona ermesi ve yeni meslek dallarının oluşmasıyla bireylerin kariyer yaşamlarında meydana gelen değişimlere uyum sağlama becerilerinin gelişmesinde özellikle lise yıllarından itibaren başlayan eğitimlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Konu ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında, psikolojik iyi oluş düzeyleri değişkeni ile kariyer uyum yeteneklerinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamış olması bu çalışmanın özgün yönünü oluşturmaktadır. Yapılan araştırmaların çoğunlukla kariyer uyumuna yönelik ve sıklıkla üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirildiği görülmektedir. Konu hakkında lise düzeyinde kısıtlı sayıda çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bu anlamda, lise öğrencileri ile yapılan bu çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği

Savickas ve Porfeli (2012), tarafından geliştirilen Kariyer Uyum Yeteneği Ölçeği 24 maddeden oluşmaktadır. İlgil, Kontrol, Merak ve Güven olmak üzere 6’şar madde içeren dört alt ölçeği bulunmaktadır. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlaması Büyükgöze Kavas (2014), tarafından yapılmıştır. Ölçek, önceki araştırmalarla benzer şekilde 4 faktörlü aşamalı yapıyı korumuştur. Orijinal ölçekte iç tutarlılık güvenilirliği ilgi alt boyutunda .83, kontrol alt boyutunda .74, merak alt boyutunda .79, ve güven alt boyutunda .85 ve tüm ölçek için .92 olarak tespit edilmiştir. Türkçe formunda ise iç tutarlılık güvenilirliği ilgi alt boyutunda .78, kontrol alt boyutunda .74, merak alt boyutunda .81, güven alt boyutunda .81 ve tüm ölçek için .91 olarak tespit edilmiştir (Büyükgöze Kavas, 2014). Bu çalışmadan elde edilen güvenilirlik katsayı değeri ise ilgi alt boyutunda .81, kontrol alt boyutunda .77, merak alt boyutunda .83, ve güven alt boyutunda .82 ve tüm ölçek için .88 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlarına göre ölçeğin geçerli ve güvenilir bir yapıya sahip olduğu söylenebilir (Karacan Özdemir, 2016).

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Diener, Scollon ve Lucas (2009) tarafından geliştirilen iyi oluş ölçeğinin Türkçe’ye çevrilmesi Telef (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçek sekiz maddeden oluşmaktadır. Ölçekten en düşük 8 puan, en yüksek 56 puan alınabilmektedir. Ölçekten elde edilen puanların neticesi kişinin psikolojik iyi oluş düzeyini derecesini yansıtmaktadır. Ölçekten alınan puan kişinin yaşamına ilişkin psikolojik kaynak ve güce ne derece sahip olduğunu göstermektedir. Diener vd. (2009) tarafından geliştirilen orijinal formunda elde edilen Cronbach alfa değeri .80 olarak hesaplanmıştır. Telef (2013) tarafından ölçeğin uyarlama çalışmasından elde edilen Cronbach alfa değeri .87 olarak hesaplanmıştır (Telef, 2013). Bu çalışmadan elde edilen Cronbach alfa değeri ise .79 olarak tespit edilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada lise düzeyindeki ergenlere yönelik okul bilgisi, cinsiyet, anne ve baba eğitimi, akademik başarısı, meslek hedefi belirleyip belirlememe durumu gibi demografik sorular bir öğrenci grubu üzerinde pilot çalışma yapılarak ve uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi

Veriler analiz edilmeden önce ilk olarak ölçeklerden elde edilen puanların normallik gösterip göstermediği sınınanmıştır. Verilerin normallik dağılımının analizi Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri uygulanarak çarpıklık ve basıklık değerlerinin incelenmesi ile yapılmıştır. Bu inceleme neticesinde ölçeklerden elde edilen normal dağılım analizinde anlamlılık değerinin $p < 0.05$ olduğu tespit edilmiş ve normal dağılım sergilemediği sonucuna varılmıştır. Bu verilerden yola çıkarak ölçeklerden elde edilen puanlarının karşılaştırılmasında, fark analizlerinin incelenmesinde ve ölçekler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde Non-Parametrik Testlerden biri olan Mann Whitney U testi ile Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Kariyer uyum yetenekleri ve psikolojik iyi oluş düzeyleri bağlamında ilişkinin belirlenmesi amacıyla Spearman'ın korelasyon testi uygulanmıştır. Araştırmanın bulguları analiz edilirken 0,05 anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir.

Bulgular

Farklılık Analizine İlişkin Bulgular

Lise düzeyindeki ergenlerin tanımlayıcı özellikleri ile kariyer uyum yetenekleri, kariyer uyum yeteneği boyutları ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki farklılıkları test edilmiştir.

Tablo 1. Ergenlerin cinsiyetine göre kariyer uyum yetenekleri ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin farklılaşma sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	P
Kariyer Uyum Yetenekleri	Erkek	308	442,34	136242,00	73660,000	,026
	Kadın	527	403,77	212788,00		
KUY İlgil Boyutu	Erkek	308	414,57	127687,00	80101,000	,753
	Kadın	527	420,01	221343,00		
KUY Kontrol Boyutu	Erkek	308	465,81	143468,00	66434,000	,000
	Kadın	527	390,06	205562,00		
KUY Merak Boyutu	Erkek	308	432,05	133070,50	76831,500	,197
	Kadın	527	409,79	215959,50		
KUY Güven Boyutu	Erkek	308	443,52	136604,00	73298,000	,019
	Kadın	527	403,09	212426,00		
Psikolojik İyi Oluş	Erkek	308	426,49	131359,00	78543,000	,436
	Kadın	527	413,04	217671,00		

Tablo 1'de ergenlerin cinsiyetlerine göre kariyer uyum yeteneği puanlarında farklılaşma olduğu görülmektedir. Buna göre erkek öğrencilerin kariyer uyum yeteneği düzeylerinin, kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya katılan ergenlerin cinsiyetlerine göre kariyer uyum yeteneklerindeki farklılaşmanın yanı sıra kariyer uyum yeteneği alt boyutlarında da birtakım farklılaşmaların olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda erkek öğrencilerin kariyer uyum yeteneğinin kontrol ve güven alt boyutlarında kız öğrencilerinkine göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre, çalışmaya katılan ergenlerin kariyer uyum yeteneğinin alt boyutlarından olan ilgi ve merak boyutu ile psikolojik iyi oluş düzeyi puanlarında cinsiyet yönünde bir farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 2. Ergenlerin anne eğitim durumuna göre kariyer uyum yetenekleri ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin farklılaşma sonuçları

Ölçek	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	X ²	P
Kariyer Uyum Yetenekleri	Okur yazar değil	25	477,38	18,587	,005
	Okur yazar	12	442,13		
	İlkokul	212	401,36		
	Ortaokul	75	355,59		
	Lise	264	411,48		
	Üniversite	190	430,29		
	Lisansüstü	57	520,14		
KUY İlgil Boyutu	Okur yazar değil	25	436,70	14,499	,025
	Okur yazar	12	440,92		
	İlkokul	212	387,28		
	Ortaokul	75	369,25		
	Lise	264	418,85		
	Üniversite	190	444,07		
	Lisansüstü	57	492,55		
KUY Kontrol Boyutu	Okur yazar değil	25	429,20	5,705	,457
	Okur yazar	12	464,42		
	İlkokul	212	422,77		
	Ortaokul	75	386,23		
	Lise	264	408,34		
	Üniversite	190	416,65		
	Lisansüstü	57	476,58		
KUY Merak Boyutu	Okur yazar değil	25	455,04	20,991	,002
	Okur yazar	12	433,17		
	İlkokul	212	404,02		
	Ortaokul	75	339,12		
	Lise	264	415,69		
	Üniversite	190	430,37		
	Lisansüstü	57	523,85		
KUY Güven Boyutu	Okur yazar değil	25	528,86	16,739	,010
	Okur yazar	12	403,33		
	İlkokul	212	400,62		
	Ortaokul	75	387,89		
	Lise	264	407,85		
	Üniversite	190	421,71		
	Lisansüstü	57	511,36		

	Okur yazar değil	25	468,68		
	Okur yazar	12	426,50		
	İlkokul	212	395,53		
Psikolojik İyi Oluş	Ortaokul	75	370,94	14,844	,022
	Lise	264	405,43		
	Üniversite	190	451,12		
	Lisansüstü	57	487,32		

Tablo 2’de ergenlerin anne eğitim durumları okuryazar değil, okuryazar, ilkokul, ortaokul, lise, üniversite ve lisansüstü olmak üzere 7 kategoride ele alınmıştır. Buna göre, ergenlerin kariyer uyum yeteneklerinin anne eğitim durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Anne eğitim durumu lisansüstü olan ergenlerin, kariyer uyum yeteneklerinin anne eğitim durumu ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olanlara göre daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, anne eğitim durumu üniversite olan ergenlerin, kariyer uyum yeteneklerinin anne eğitim durumu ortaokul olanlara oranla yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Ergenlerin anne eğitim durumlarına göre kariyer uyum yeteneklerinin alt boyutlarından olan ilgi, merak ve güven boyutlarının ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin de farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre anne eğitim durumu lisansüstü olan ergenlerin, kariyer uyum yeteneklerinin ilgi, merak ve güven alt boyutlarının anne eğitim durumu ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca anne eğitim durumu lisansüstü olan ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin de anne eğitim durumu ilkokul, ortaokul, lise olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber anne eğitim durumu üniversite olan ergenlerin, anne eğitim durumu ilkokul, ortaokul ve lise olanlara göre psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Ergenlerin, kariyer uyum yeteneğinin alt boyutlarından biri olan kontrol boyutunun ise annenin eğitimine göre bir farklılığa neden olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. Ergenlerin baba eğitim durumuna göre kariyer uyum yetenekleri ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin farklılaşma sonuçları

Ölçek	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	X ²	P
Kariyer Uyum Yetenekleri	Okur yazar değil	3	455,00		
	Okur yazar	6	453,83		
	İlkokul	155	369,55		
	Ortaokul	110	432,39	12,485	,052
	Lise	260	417,15		
	Üniversite	227	422,10		
	Lisansüstü	74	484,10		
KUY İlgi Boyutu	Okur yazar değil	3	339,00		
	Okur yazar	6	387,00		
	İlkokul	155	364,60		
	Ortaokul	110	409,33	11,923	,064
	Lise	260	435,97		
	Üniversite	227	427,24		
	Lisansüstü	74	456,97		

KUY Kontrol Boyutu	Okur yazar değil	3	425,33	9,160	,165
	Okur yazar	6	554,33		
	İlkokul	155	376,73		
	Ortaokul	110	436,11		
	Lise	260	431,78		
	Üniversite	227	409,31		
	Lisansüstü	74	444,43		
KUY Merak Boyutu	Okur yazar değil	3	557,33	16,376	,012
	Okur yazar	6	407,92		
	İlkokul	155	373,63		
	Ortaokul	110	435,52		
	Lise	260	409,70		
	Üniversite	227	420,13		
	Lisansüstü	74	502,68		
KUY Güven Boyutu	Okur yazar değil	3	419,50	6,332	,387
	Okur yazar	6	528,67		
	İlkokul	155	402,62		
	Ortaokul	110	428,33		
	Lise	260	404,40		
	Üniversite	227	419,35		
	Lisansüstü	74	469,46		
Psikolojik İyi Oluş	Okur yazar değil	3	401,00	11,025	,088
	Okur yazar	6	493,92		
	İlkokul	155	368,92		
	Ortaokul	110	413,23		
	Lise	260	423,07		
	Üniversite	227	429,66		
	Lisansüstü	74	468,87		

Tablo 3'te ergenlerin baba eğitimlerine yönelik durumları okuryazar değil, okuryazar, ilkokul, ortaokul, lise, üniversite ve lisansüstü olmak üzere 7 kategoride ele alınmıştır. Buna göre ergenlerin baba eğitim durumlarına göre kariyer uyum yeteneğinin alt boyutlarından olan merak boyutunun farklılaştığı tespit edilmiştir. Baba eğitim durumu lisansüstü olan ergenlerin, kariyer uyum yeteneğinin alt boyutlarından olan merak boyutunun baba eğitim durumu ilkokul, lise ve üniversite olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Ergenlerin kariyer uyum yeteneklerinin ve kariyer uyum yeteneklerinin alt boyutlarından olan ilgi, kontrol ve güven boyutlarının baba eğitim durumu bağlamında farklılığa neden olmadığı tespit edilmiştir. Aynı şekilde ergenlerin, baba eğitim durumuna göre psikolojik iyi oluş düzeylerinde de bir farklılığa neden olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. Ergenlerin akademik başarı durumlarına göre kariyer uyum yetenekleri ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin farklılaşma sonuçları

Ölçek	Akademik Başarı Durumu	N	Sıra Ort.	X ²	P
Kariyer Uyum Yetenekleri	4,99- ve altı	4	240,50	28,819	,000
	6,49-5 arası	53	321,26		
	8,49-6,5 arası	301	401,25		
	10-8,5 arası	428	453,96		
	Bilmiyorum	49	325,91		
KUY İlgi Boyutu	4,99- ve altı	4	302,25	45,310	,000
	6,49-5 arası	53	280,12		
	8,49-6,5 arası	301	384,46		
	10-8,5 arası	428	466,99		
	Bilmiyorum	49	354,69		
KUY Kontrol Boyutu	4,99- ve altı	4	183,13	12,857	,012
	6,49-5 arası	53	348,62		
	8,49-6,5 arası	301	428,19		
	10-8,5 arası	428	428,70		
	Bilmiyorum	49	356,10		
KUY Merak Boyutu	4,99- ve altı	4	332,50	21,259	,000
	6,49-5 arası	53	385,34		
	8,49-6,5 arası	301	383,08		
	10-8,5 arası	428	454,72		
	Bilmiyorum	49	354,11		
KUY Güven Boyutu	4,99- ve altı	4	248,25	14,065	,007
	6,49-5 arası	53	373,42		
	8,49-6,5 arası	301	421,14		
	10-8,5 arası	428	434,21		
	Bilmiyorum	49	319,26		
Psikolojik İyi Oluş	4,99- ve altı	4	303,50	17,432	,002
	6,49-5 arası	53	330,55		
	8,49-6,5 arası	301	403,12		
	10-8,5 arası	428	446,50		
	Bilmiyorum	49	364,44		

Tablo 4'te ergenlerin akademik başarı durumları ile kariyer uyum yeteneklerinin, kariyer uyum yeteneği alt boyutlarından olan kontrol, ilgi, güven ve merak boyutlarının ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Ergenlerin akademik başarı durumuna göre kariyer uyum yeteneklerinin farklılaştığı tespit edilmiştir. Yapılan testin sonucuna göre farklılığın akademik başarı durumları 10-8,50 arası ile 8,49-6,50 arasında, akademik başarı durumları 10-8,5 arası ile 6,49-5,00 arasında, akademik başarı durumları 8,49-6,50 arası ile 6,49-5,00 arasında olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde bir önceki yıla ait akademik başarısını bilmeyen öğrenciler ile başarı durumu 10-8,50 arasında olan ve 8,49-6,50 arasında olan öğrenciler arasında da farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Akademik başarı durumu 10-8,50 olan öğrencilerin, kariyer uyum yeteneklerinin akademik başarı durumu 8,49-6,50 arası olanlara ve akademik başarı durumu 6,49-5,00 arası olanlara göre yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Akademik başarı durumu 8,49-6,50 olan öğrencilerin kariyer uyum

yeteneklerinin, akademik başarı durumu 6,49-5,00 arası olanlara göre yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bir önceki yıla ait akademik başarısını bilmeyen öğrencilerin kariyer uyum yeteneklerinin akademik başarı durumu 10-8,50 arası olanlara ve akademik başarı durumu 8,49-6,50 arası olanlara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Ergenlerin akademik başarı durumunun, kariyer uyum yeteneği alt boyutlarından ilgi boyutunda farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yapılan testin sonucuna göre farklılığın akademik başarı durumları 10-8,50 arası ile 8,49-6,50 ve 6,49-5,00 arasında, akademik başarı durumları 8,49-6,50 arası ile 6,49-5,00 arasında olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde bir önceki yıla ait akademik başarısını bilmeyen öğrenciler ile başarı durumu 10-8,50 arasında da farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Akademik başarı durumu 10-8,50 arası olan öğrencilerin, kariyer uyum yeteneğinin alt boyutlarından biri olan ilgi boyutunun, akademik başarı durumu 8,49-6,50 arası olanlara ve 6,49-5,00 arası olanlara göre yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca akademik başarı durumu 8,49-6,50 arası olan öğrencilerin, akademik başarı durumu 6,49-5,00 arası olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte bir önceki yıla ait akademik başarısını bilmeyen öğrencilerin ilgi boyutunun, akademik başarı durumu 10-8,50 arası olanlara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Ergenlerin akademik başarı durumunun, kariyer uyum yeteneği alt boyutlarından kontrol boyutunda farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yapılan testin sonucuna göre farklılığın akademik başarı durumları 10-8,50 arası ile 6,49-5,00 ve 4,99 ve altı not ortalaması arasında, akademik başarı durumları 8,49-6,50 arası ile 6,49-5,00 ve 4,99 ve altı not ortalaması arasında olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde bir önceki yıla ait akademik başarısını bilmeyen öğrenciler ile başarı durumu 10-8,50 arasında da farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Akademik başarı durumu 10-8,50 arası olan öğrencilerin, kariyer uyum yeteneğinin alt boyutlarından biri olan kontrol boyutunun, akademik başarı durumu 6,49-5,00 arası olanlara ve 4,99 ve altı arası olanlara göre yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Akademik başarısı 8,49-6,50 arası olan öğrencilerin kontrol boyutunun, akademik başarı durumu 6,49-5,00 arası olanlara ve 4,99 ve altı arası olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bir önceki yıla ait akademik başarısını bilmeyen öğrencilerin kariyer uyum yeteneğinin alt boyutlarından biri olan kontrol boyutunun, akademik başarı durumu 10-8,50 arası olanlara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Ergenlerin akademik başarı durumunun, kariyer uyum yeteneği alt boyutlarından merak boyutunda farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yapılan testin sonucuna göre farklılığın akademik başarı durumları 10-8,50 arası ile 8,49-6,50 arasında ve bir önceki yıla ait akademik başarısını bilmeyen öğrenciler ile başarı durumu 10-8,50 arasında olduğu tespit edilmiştir.

Akademik başarı durumu 10-8,50 arası olan öğrencilerin, kariyer uyum yeteneğinin alt boyutlarından biri olan merak boyutunun, akademik başarı durumu 8,49-6,50 arası olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bir önceki yıla ait akademik başarısını bilmeyen öğrencilerin merak boyutunun, akademik başarı durumu 10-8,50 arası olanlara göre düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Ergenlerin akademik başarı durumunun, kariyer uyum yeteneğinin alt boyutlarından güven boyutunda farklılaştığı tespit edilmiştir. Yapılan testin sonucuna göre farklılığın akademik başarısını bilmeyen öğrenciler ile başarı durumu 10-8,50 olan öğrenciler arasında olduğu tespit edilmiştir.

Akademik başarı durumu 10-8,50 arası olan öğrencilerin, kariyer uyum yeteneğinin alt boyutlarından biri olan güven boyutunun, bir önceki yıla ait akademik başarısını bilmeyen öğrencilere göre yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Ergenlerin akademik başarı durumuna göre psikolojik iyi oluş düzeylerinin farklılaştığı tespit edilmiştir. Yapılan testin sonucuna göre farklılığın akademik başarı durumları 10-8,50 arası ile 8,49-6,50 ve 6,49-5,00 arasında, akademik başarı durumları 8,49-6,50 arası ile 6,49-5,00 arasında olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde bir önceki yıla ait akademik başarısını bilmeyen öğrenciler ile başarı durumu 10-8,50 arasında olan öğrenciler arasında da farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Akademik başarı durumu 10-8,50 arası olan öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeyleri akademik başarı durumu 8,49-6,50 arası olanlara ve başarı durumu 6,49-5,00 arası olanlara göre yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, akademik başarı durumu 8,49-6,50 olan öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeyleri akademik başarı durumu 6,49-5,00 arası olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bir önceki yıla ait akademik başarısını bilmeyen öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeyleri akademik başarı durumu 10-8,50 arası olanlara kıyasla düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Ergenlerin meslek hedefi belirlemelerine göre kariyer uyum yetenekleri ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin farklılaşma sonuçları

Ölçek	Meslek Hedefimi	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	P
Kariyer Uyum Yetenekleri	Belirledim	535	471,85	252441,00	51439,000	,000
	Belirlemedim	300	321,96	96589,00		
KUY İlgi Boyutu	Belirledim	535	489,83	262059,00	41821,000	,000
	Belirlemedim	300	289,90	86971,00		
KUY Kontrol Boyutu	Belirledim	535	439,34	235048,00	68832,000	,000
	Belirlemedim	300	379,94	113982,00		
KUY Merak Boyutu	Belirledim	535	452,79	242241,00	61639,000	,000
	Belirlemedim	300	355,96	106789,00		
KUY Güven Boyutu	Belirledim	535	454,96	243406,00	60474,000	,000
	Belirlemedim	300	352,08	105624,00		
Psikolojik İyi Oluş	Belirledim	535	461,69	247005,50	56874,500	,000
	Belirlemedim	300	340,08	102024,50		

Tablo 5'te çalışmaya katılan ergenlerin meslek hedeflerini belirleme durumlarına göre kariyer uyum yeteneklerinde, kariyer uyum yeteneğinin ilgi, kontrol, merak, güven alt boyutlarında ve psikolojik iyi oluş düzeylerinde farklılaşma olduğu tespit edilmiştir.

Meslek hedefi belirleyen öğrencilerin kariyer uyum yeteneği düzeylerinin, meslek hedefi belirlemeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Meslek hedefi belirleyen öğrencilerin kariyer uyum yeteneğinin alt boyutlarından olan ilgi, kontrol, merak ve güven boyutu düzeylerinin, meslek hedefi belirlemeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca meslek hedefi belirleyen öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin de meslek hedefi belirlemeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Korelasyon Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 6. Ergenlerin kariyer uyum yetenekleri ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik analiz sonuçları

		KUY	KUY İLGİ	KUY KONTROL	KUY MERAK	KUY GÜVEN	PİO
KUY	R	1,000					
KUY İLGİ	R	,743**	1,000				
KUY KONTROL	R	,738**	,368**	1,000			
KUY MERAK	R	,782**	,462**	,450**	1,000		
KUY GÜVEN	R	,815**	,482**	,512**	,549**	1,000	
PİO	R	,629**	,436**	,556**	,405**	,561**	1,000

Notlar: ** $p < .001$; * $p < .05$; r =korelasyon katsayısı; p =anlamlılık değeri; KUY=Kariyer Uyum Yeteneği; KUY İLGİ= Kariyer Uyum Yeteneği İlgili Boyutu; KUY KONTROL = Kariyer Uyum Yeteneği Kontrol Boyutu; KUY MERAK = Kariyer Uyum Yeteneği Merak Boyutu; KUY GÜVEN= Kariyer Uyum Yeteneği Güven Boyutu; PİO=Psikolojik İyi Oluş

Tablo 6 incelendiğinde kariyer uyum yeteneği ve psikolojik iyi oluşun olumlu yönde, anlamlı ve yüksek düzeyde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik iyi oluş düzeyinin kariyer uyum yeteneği alt boyutlarından ilgi, kontrol ve merak ile olumlu yönde, anlamlı ve orta düzeyde ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik iyi oluş düzeyinin kariyer uyum yeteneğinin alt boyutlarından kontrol ile olumlu yönde, anlamlı ve orta düzeyde ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Kariyer uyum yeteneğinin, alt boyutlarından olan güven alt boyutu ile arasındaki ilişkinin ise en yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmaya katılan ergenlerin cinsiyet farklılığına göre kariyer uyum yeteneklerinin kontrol ve güven alt boyutlarında farklılaştığı fakat ilgi ve merak alt boyutlarında farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Ergenlerin cinsiyet özellikleri kariyer uyum yeteneklerinin kontrol ve güven alt boyutlarında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu farklılığın erkek öğrenciler lehine yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Alan yazında kariyer uyum yeteneklerinin cinsiyete göre farklılaştığı araştırma sonuçları mevcuttur (Genç, 2016; Sarsıkoğlu, 2019; Yiğit, 2018). Bununla birlikte kariyer uyum yetenekleri ve alt boyutlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı çalışmalar da mevcuttur (Aktaş ve Şahin, 2019; Boyacı, 2019; Çelik, 2017; Korkmaz, 2018). Bu çalışma diğer çalışmalarla benzerlik gösterdiği gibi farklılıklar da göstermektedir. Sonuçların farklılaşmasının nedenleri arasında anne baba eğitim düzeyi, yaş ve sosyo-ekonomik düzeyleri gibi bireysel farklılıklar olabileceği gibi kişilerin büyüdüğü aile ve çevre ortamına bağlı eşit eğitim fırsatlarına sahip olamama gibi kültürel farklılıkların olabileceği de düşünülebilir. Erkek öğrencilerin kariyer uyum yeteneklerinin daha yüksek olmasının, erkek egemen toplumdaki ataerkil aile yapısına bağlı olarak erkeğin meslek edinmeye yönelik tüm koşullara zihinsel olarak hazır olma zorunluluğu gösterilebilir.

Ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. İlgili alan yazın incelendiğinde bu yönde çalışmaların (Çağlar Özdoğan, 2021; Çelik, 2016; Ryff ve Singer, 2008; Söner ve Yılmaz, 2018) ve farklı sonuçlanan (Çağatayalp Özden, 2019; Karabeyeser, 2013; Muzafferoğlu, 2019; Gönenç, 2018; Özden, 2014; Cengiz, 2018; Öztürk, 2019) çalışmaların olduğu görülmektedir.

Yapılan çalışmada ergenlerin kariyer uyum yetenekleri ve kariyer uyum yeteneğinin ilgi, merak, güven alt boyutlarının anne eğitim durumuna göre farklılık gösterdiği fakat kontrol boyutunda bir farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Ergenlerin kariyer uyum yetenekleri karşılaştırıldığında, annesi lisansüstü mezunu olan ergenlerin, annesi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan ergenlere oranla yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber anne eğitim durumu üniversite olan ergenlerin kariyer uyum yeteneklerinin annesi ortaokul mezunu olanlara kıyasla yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Aile sistemlerinin lise öğrencilerinin kariyer tutumları üzerindeki etkisinin araştırıldığı bir çalışmada anne eğitim durumu arttıkça öğrencilerin kariyer olgunluğunun da yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır (Lee ve Yi, 2010). Super'in kariyer olgunluğu kavramı Savickas (1997), tarafından kendi kuramında çocuklar, ergenler ve yetişkinler için kariyer sürecini açıklayan bir kavram olarak revize edilmiştir (Pişkin, 2017). Dolayısıyla kariyer olgunluğu ile kariyer uyum yetenekleri kavramları birbiri ile yakın ilişkili kavramlar olarak düşünülmektedir. Alan yazında yapılan bu araştırma sonucu ile yapılan çalışmanın sonuçları benzerlik göstermektedir. Alan yazında anne eğitim duruma göre kariyer uyum yeteneklerinin farklılaşmadığı çalışmalar da bulunmaktadır (Cihangül, 2021; Çelik, 2017; Gül vd., 2019; Korkmaz, 2018). Cihangül (2021) tarafından üniversite öğrencilerinin kariyer uyum yetenekleri üzerine yapılan bir çalışmada anne eğitim düzeyine göre kariyer uyum yeteneklerinin farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Annenin eğitim durumu araştırmaya katılan ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinde farklılaşmalara neden olmuştur. Buna göre annesi lisansüstü eğitim alan ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin, annesi ilkokul, ortaokul ve lise mezunu olan ergenlere göre yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber anne eğitim durumu üniversite olan ergenlerin, anne eğitim durumu ilkokul, ortaokul ve lise olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İlgili alan yazın incelendiğinde bu yönde çalışmaların (Hamurcu, 2011; Karabeyeser, 2013; Mc Campbell, 2012) ve farklı çalışmaların (Altuntaş, 2018; Aydın, 2019; Gönenç, 2018; Muzafferoğlu, 2019; Öztürk, 2019) olduğu görülmektedir. Alan yazında bulunan bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar ile yapılan çalışmaların sonuçlarının benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan ergenlerin baba eğitim durumuna göre kariyer uyum yeteneklerinin ilgi, kontrol ve güven alt boyutlarında bir farklılaşma olmazken merak boyutunda farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Alan yazında bu bulguları destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Çelik, 2017; Gül vd., 2019; Korkmaz, 2018). Alan yazın çalışmalarında baba eğitim durumuna göre kariyer uyum yeteneklerinin farklılaştığı çalışmaların çok az oluşu dikkat çekmektedir. Lee ve Yi (2010), Koreli lise öğrencileri üzerinde yaptıkları bir çalışmada baba eğitim durumuna göre kariyer uyum yeteneklerinin farklılaştığını tespit etmişlerdir. Ayrıca baba eğitim durumu lisansüstü olan ergenlerin kariyer uyum yeteneğinin merak alt boyutunun babası ilkokul, lise ve üniversite eğitimi alanlara göre farklılaştığı ve yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Buna neden olarak, ergenlerin kariyer gelecekleri ile yapacakları seçimlerde kendilerini geliştirmeye ve yeni olanakları araştırmaya meyilli olmalarında babalarını rol model almaları ve babalarının eğitim düzeylerinin onları bu alanda çalışmalar yapmaya cesaretlendirebilir olması olarak yorumlanabilir.

Araştırmaya katılan ergenlerin babalarının gördükleri eğitimin onların psikolojik iyi oluş düzeylerinde farklılaşmaya neden olmadığı tespit edilmiştir. İlgili alan yazın incelendiğinde bu yönde çalışmaların (Aydın, 2019; Gönenç, 2018; Karabeyeser, 2013; Muzafferoğlu, 2019) ve farklı çalışmaların (Altuntaş, 2018; Öztürk, 2019) olduğu görülmüştür.

Çalışmada ergenlerin akademik başarıları durumlarına göre kariyer uyum yeteneklerinin ve kariyer uyum yeteneğinin tüm alt boyutlarının farklılaştığı tespit edilmiştir. Kişilik özelliklerinin kariyer uyum yeteneğine etkisi üzerine üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada akademik başarı düzeylerinin kariyer uyum yeteneklerine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılığa göre akademik başarısı 2 ve daha düşük seviyede olan öğrencilerin kariyer uyum yetenekleri ve alt boyutlarının akademik başarısı 2 ve üstü dereceye sahip öğrencilere göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Sartık, 2020). Ergenlerin akademik başarı ve kariyer uyum yeteneklerinin incelendiği farklı bir çalışmada kariyer uyum yeteneğinin ilgi boyutu ile akademik başarı arasında olumlu yönde bir ilişki ortaya konmuştur (Negru-Subtirica ve Pop, 2016). Alan yazındaki bu çalışmaların sonuçları ile yapılan çalışmada tespit edilen sonuçların benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu sonuçlardan farklı olarak Gül vd. (2019)'in yaptığı bir çalışmada Öğrencilerin demografik özelliklerinin kariyer uyumluluğu ve iyimserliği ile ilişkisi incelenmiş ve akademik başarı ile kariyer uyum yeteneğinin farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Gül vd., 2019).

Araştırmaya katılan ergenlerin akademik başarı durumlarının psikolojik iyi oluş düzeylerinde farklılaşmaya neden olduğu tespit edilmiştir. İlgili alan yazın incelendiğinde, elde edilen sonuçlar ile yapılan çalışmaların (Altuntaş, 2018; Çağatayalp Özden, 2019; Ekti, 2019; İşgör, 2011; Kara, 2014; Özden, 2014) sonuçlarının benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte alan yazında farklı çalışmaların (Cenkseven, 2004; Çelik, 2016) olduğu da görülmektedir.

Yapılan çalışmada ergenlerin meslek hedefini belirleme durumlarının kariyer uyum yetenekleri ve tüm alt boyutlarında farklılaştığı tespit edilmiştir. Korkmaz (2018), tarafından yapılan bir çalışmada lise öğrencilerinin kariyer uyum yetenekleri ile sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada kariyer uyum yeteneği yüksek olan öğrencilerin 10 yıl ilerisi için kariyer planları ve hayalleri olan öğrenciler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yerleştikleri bölümü tercih şekillerine göre kariyer uyum yeteneklerin analiz edildiği farklı bir araştırmada kendi isteğiyle bir bölüme yerleşen öğrencilerin kariyer uyum yeteneklerinin rastgele ya da aile isteğine göre yerleşenlere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Abaklı, 2020). Üniversite öğrencilerinin kariyer uyumluluğunu açıklayan faktörlerin araştırıldığı bir diğer araştırmada kariyer kararını belirlemiş öğrencilerin kariyer uyumluluğunun kariyer kararını belirlememiş olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Sarsıkoğlu, 2019). Alan yazındaki bu çalışma ile yapılan çalışmanın sonuçları benzerlik göstermektedir. Alan yazında kariyer uyum yetenekleri ile meslek veya kariyer hedefi belirleme durumunun ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırmaya katılan ergenlerin meslek hedefi belirleme durumuna göre psikolojik iyi oluş düzeylerinin farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre meslek hedefini belirleyen ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin, meslek hedefini belirlemeyenlere oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Alan yazında meslek hedefi belirleme durumuna göre psikolojik iyi oluş düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığıyla alakalı doğrudan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin araştırıldığı çalışmalar bulunmaktadır (Eroğlu, 2020; Reisoğlu, 2014). Eroğlu (2020)'e göre bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeyleri bölümünü isteyerek tercih etmeyenlerin düzeylerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Reisoğlu (2014) tarafından üniversite öğrencilerinin katılımıyla yapılan farklı bir araştırmada öznel iyi oluş düzeylerini yordayan çeşitli faktörler incelenmiş ve bölümünü isteyerek tercih eden öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin isteyerek tercih etmeyenlere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Eroğlu, 2020). Alan yazında bulunan bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar ile yapılan çalışmaların sonuçlarının dolaylı da olsa benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ile kariyer uyum yeteneklerinin pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri arttıkça kariyer

uyum yetenekleri düzeylerinin de arttığı aksine psikolojik iyi oluş düzeyleri azaldıkça kariyer uyum yeteneklerinin de azaldığı tespit edilmiştir. Ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri kariyer uyum yeteneklerini etkilemekte ve olumlu anlamda katkı sağlamaktadır. Bununla beraber araştırmada ulaşılan sunuca göre, ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ve kariyer uyum yeteneklerinin birbirleri ile karşılıklı olarak ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir. Yani psikolojik iyi oluş düzeyleri kariyer uyum yeteneğini etkilerken aynı şekilde kariyer uyum yetenekleri de psikolojik iyi oluş düzeylerini etkilemektedir. Bu ilişkinin olumlu yönde, anlamlı ve yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin ilgi, kontrol, merak ve güven alt boyutlarıyla da ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin kariyer uyum yeteneğinin ilgi, kontrol, merak ve güven alt boyutlarını pozitif yönde, anlamlı ve orta şiddette etkilediği tespit edilmiştir.

Psikolojik iyi oluş kavramına bakıldığında bireylerin var olan potansiyeli aracılığıyla yaşamın zorlukları ile başa çıkmasına ve belirlenen anlamlı hedeflere ulaşmasına odaklandığı görülmektedir (Ryff ve Singer, 2008). Ayrıca bireylerin kendini tanımasına, ilgi ve yetenekleri konusunda bilgi sahibi olarak geliştirmesine olanak sağlayarak onların uzun ve sağlıklı bir yaşam sürmesine yardımcı olur (Ryff, 2013). Psikolojik iyi oluş kavramının bu yönü ile kariyer uyum yetenekleri arasındaki ilişki daha da iyi anlaşılmaktadır. Çünkü kariyer uyum yeteneğinin kariyer gelişimi, kariyer geçişleri ve meslek ve kariyer yaşamında karşılaşacağı travmalarla başa çıkma becerileri olduğu düşünüldüğünde var olan potansiyelini kullanma, başa çıkma ve problem çözme becerileri yüksek olan kişilerin hem gelişimsel görevlerde hem de kariyer geçişlerinin getirdiği görevlerde ve stresli koşullarda baş etme becerileri daha yüksek olacaktır.

Ergenlerin kariyer uyum yeteneklerinin cinsiyete göre farklılaştığı ve erkek öğrencilerin kariyer uyum yeteneklerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kariyer uyum yeteneğinin alt boyutlarının da erkek öğrenciler lehine yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Ergenlerin kariyer uyum yeteneklerinin anne eğitim düzeyine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu farklılığın annenin eğitim düzeyinin artmasıyla doğru orantılı olduğu belirlenmiştir. Benzer durum ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinde de görülmektedir. Bir başka deyişle, annenin eğitim düzeyi yükseldikçe ergenin psikolojik iyi oluş düzeyi de yükselmektedir.

Ergenlerin kariyer uyum yeteneklerinin baba eğitim düzeyine göre merak alt boyutu dışında farklılık göstermediği belirlenmiştir. Buna göre, babanın eğitim düzeyi yükseldikçe ergenin de merak düzeyinin yükseldiği belirlenmiştir. Ergenlerin baba eğitim durumunun psikolojik iyi oluş düzeylerinde anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı belirlenmiştir.

Ergenlerin kariyer uyum yeteneklerinin ve kariyer uyum yeteneğinin tüm alt boyutlarının akademik başarıları durumlarına göre farklılaştığı ve bu farklılığın genel anlamda akademik başarı puanı yüksek olan ergenler lehine olduğu belirlenmiştir.

Ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin akademik başarı durumuna göre farklılaştığı ve bu farklılığın genel anlamda akademik başarı puanı yüksek olan ergenler lehine olduğu belirlenmiştir.

Ergenlerin meslek hedefini belirleme durumlarına göre kariyer uyum yeteneklerinin ve tüm alt boyutlarının farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre bir meslek hedefi belirleyen ergenlerin kariyer uyum yetenekleri ve ilgi, kontrol, merak ve güven alt boyutlarının meslek hedefi belirlemeyenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, meslek hedefini belirleyen ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin, meslek hedefini belirlemeyenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ile kariyer uyum yetenekleri arasında olumlu yönde, yüksek düzeyde, anlamlı ve karşılıklı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin kariyer uyum yeteneğinin ilgi, kontrol, merak ve güven alt boyutlarıyla olumlu, anlamlı ve orta şiddette ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen ve yukarıda detayları verilen sonuçlar özetle şu şekildedir: Ergenlerin kariyer uyum yeteneklerinin cinsiyet, anne eğitim durumu, akademik başarı durumu ve meslek hedefi belirleme durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği; baba eğitim durumuna göre ise anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin, anne eğitim durumu, akademik başarı durumu ve meslek hedefi belirleme durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği; cinsiyet ve baba eğitim durumuna göre ise anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ile kariyer uyum yetenekleri ve kariyer uyum yeteneğinin alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada tespit edilen sonuçlara göre ilgili alan yazın doğrultusunda araştırmacılara ve okullarda psikolojik danışman ve rehber öğretmen olarak görev yapan uygulayıcılara bazı önerilerde bulunulmuştur.

Araştırma sonuçlarının diğer araştırma sonuçlarından farklılaşmasının kültürel etkilerini incelemek adına KKTC örnekleminde nitel çalışmalar yapılabilir.

Cinsiyet, anne baba eğitim düzeyi, gelir seviyesi gibi demografik değişkenlere göre farklılaşan kariyer uyum yetenekleri ve psikolojik iyi oluş değişkenlerinin farklılaşma nedenleri hakkında nitel çalışmalar yapılabilir.

Okul psikolojik danışman ve rehber öğretmenleri tarafından mesleki rehberlik faaliyetlerinde meslek hedefi oluşturmanın öğrenciler açısından taşıdığı önem ve gerekliliği vurgulanarak meslek hedeflerini ilgi ve yetenekleri doğrultusunda belirlemeleri için psiko-eğitim çalışmaları yapılabilir.

Ergenlerin akademik başarıları durumlarına göre kariyer uyum yeteneklerinin farklılaştığı görülmüştür. Buna göre akademik başarısı hakkında farkındalığa sahip olan ve akademik başarısı yüksek olan ergenlerin kariyer uyum yetenekleri ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin düşük olanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu söylenebilir. Bu nedenle okul psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerinin lise kademesindeki ergenlerin akademik başarısını artıracak eğitsel rehberlik faaliyetlerinde öğrencilerin not ortalamalarının önemi üzerinde durarak not ortalamasını bilmeyen öğrencilerin not ortalamaları hakkında bilgi sahibi olması konusunda teşvik edilebilir.

Psikolojik iyi oluş ve kariyer uyum yeteneklerini konu alan çalışmalara meslek lisesi gibi farklı okul türleri de dahil edilerek bu değişkenlerin okul türüne göre farklılaşma durumu incelenebilir.

Ergenlerin kariyer yaşamlarında karşılaşılabilecekleri zorluklara karşı uyum yetenekleri güçlendirmeyi hedefleyerek okul psikolojik danışman ve rehber öğretmenleri tarafından ergenlere yönelik psiko-eğitim çalışmalarına ağırlık verilebilir.

Declarations

Acknowledgements: We would like to sincerely thank the high school students in the Nicosia district of the Turkish Republic of Northern Cyprus who participated in this study and contributed to it.

Authors' contributions: The author H.D. has worked as a guidance counselor at various levels of public

schools for a long time and has carried out individual and group education activities for students of different developmental ages (50%). The author E.Ü.B. has worked at the faculty of education for a long time and has various studies in the field of guidance (50%).

Competing interests: The authors declare that they have no competing interests.

Funding: All funding for the reported research was provided by the authors.

Ethics approval and consent to participate: Ethical approval and permission to participate were obtained.

Copyright & License: Authors publishing in the journal reserve the copyright of their work, which is licensed under CC BY 4.0.

Kaynakça

- Abaklı, M.T. (2020). *Akademik öz yeterlilik ile kariyer uyum ve iyimserliği arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Akkermans, J., Paradnike, K., Van der Heijden, B. I. J. M., & De Vos, A. (2018). The best of both worlds: The role of career adaptability and career competencies in students' well-being and performance. *Frontiers in Psychology, 1*(13). <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01678>
- Aktaş, E. & Şahin, C. (2019). Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ile kariyer uyum yetenekleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Necmettin Erbakan Üniversitesi örneği. E. Hamarta (Eds.), *21. Uluslararası psikolojik danışma ve rehberlik kongresi tam metin kitabı* içinde (s. 86-95). Türk PDR Derneği Yayınları.
- Altuntaş, S. (2018). *Ergenlerde iyi oluşun yordayıcısı olarak yaşamda anlam, minnettarlık ve affedicilik* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Avcı, M. (2006). Ergenlikte toplumsal uyum sorunları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7*(1), 39-63. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunisobil/issue/2817/37925>
- Aydın, E. (2019). *Ergenlerin algılanan anne baba tutumlarının benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bradburn, N. (1969). *The structure of psychological well-being*. Aldine.
- Büyükgöze Kavas, A. (2014). Validation of the career adapt-abilities scale-Turkish form and its relation to hope and optimism. *Australian Journal of Career Development, 23*(3), 125-132. <https://doi.org/10.1177/1038416214531931>
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (25. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cengiz, A.İ. (2018). *İç-dış denetim odağı ve psikolojik iyi oluş ve depresif belirtiler arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cenkseven, F. (2004). *Examining the predictors of subjective and psychological well-being of University students* [Unpublished doctoral dissertation]. Çukurova University.
- Cihangül, N. (2021). *Üniversite öğrencilerinde kariyer uyum yeteneklerinin yordayıcıları olarak çocukluk çağı yaşantıları ve öz duyarlık* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. T.C. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Creed, P. A., Patton, W., & Prideaux, L. (2007). Predicting change over time in career planning and career exploration for high school students. *Journal of Adolescence, 30*(3), 377-392. https://www.researchgate.net/publication/7067361_Predicting_change_over_time_in_career_planning_and_career_exploration_for_high_school_students.
- Creed, P., Muller, J. & Patton, W. (2003). Leaving high school: The influence and consequences for psychological well-being and career-related confidence. *Journal of Adolescence, 26*(3), 295-311. [https://doi.org/10.1016/S0140-1971\(03\)00015-0](https://doi.org/10.1016/S0140-1971(03)00015-0)
- Çağatayalp Özdin, G. (2019). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin mükemmeliyetçilik ve özgecilik düzeylerinin psikolojik iyi oluş düzeylerine etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Çağlar Özdoğan, (2021). *Ergenlerde psikolojik iyi oluşun bireysel ve okul ile ilgili faktörler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çelik, O. (2016). *Öğretmen adaylarında psikolojik iyi oluş algılanan sosyal yetkinlik ve güvengenliğin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, Ö. (2017). *Eleştirel düşünme becerilerinin kariyer uyum yeteneklerine etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Diener, E., Scollon, C. N., ve Lucas, R. E. (2009). The evolving concept of subjective well-being: The multifaceted nature of happiness. *Social Indicators Research Series, 39*, 67-100. <https://link.springer.com/>

chapter/10.1007/978-90-481-2354-4_4.

- Dikili, A. (2012). Yeni kariyer yaklaşımlarına ilişkin değerlendirmeler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2), 473-484. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduiibfd/issue/20821/222865>.
- Ekti, F. B. (2019). *Ergenlerde psikolojik iyi olma ve şükür arasındaki ilişki üzerine bir araştırma Diyarbakır örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eroğlu, İ.H. (2020). *Hemşirelik öğrencilerinin sosyal sorun çözme ve psikolojik iyi olma durumları arasındaki ilişkide duygu ifadesi ve benlik saygısının aracılık rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Genç, M. (2016). *Öğrencilerin Kişisel gelişim yönelimlerinin kariyer uyum yeteneklerine etkisi: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gönenç, N. (2018). *Üniversite öğrencilerinde siber zorbalık ve siber mağduriyetin duygusal zekâ ve psikolojik iyi oluş açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Beykent Üniversitesi.
- Gül, H., Maksüdünov, A., Yamaltdinova, A., & Abdildaev, M. (2019). Öğrencilerin demografik özelliklerinin kariyer uyumluluğu ve iyimserliği ile ilişkisi: Kırgızistan örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 21(36), 34-46. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/745832>.
- Hamurcu, H. (2011). *Ergenlerin yetişkinlik inançları ve psikolojik iyi oluşlarını yordamada psikolojik ihtiyaçlar* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İşgör, İ.Y. (2011). *Üniversite öğrencilerinin muhafazakâr yaşam tarzları ile psikolojik iyi oluşlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kara, S. (2014). *Lise öğrencilerinde okul tükenmişliği ile psikolojik iyi olma arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karabeyeser, M. (2013). *Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumları ve stresli yaşam olaylarına göre psikolojik iyi oluşu* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karacan Özdemir, N. (2016). *The factors contribute to career adaptability of high-school students* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Eğitim Bilimleri Bölümü.
- Karasar, N. (2020). *Araştırmalarda rapor hazırlama*. Nobel Yayınevi.
- Keyes, C. L., Shmotkin, D., & Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of personality and social psychology*, 82(6), 1007. https://www.academia.edu/9976300/Optimizing_well_being_The_empirical_encounter_of_two_traditions.
- Koops, W., & Bosma, H. A. (2005). *Social cognitionun adolescence: Its developmental significance*. (2. Edition). Psychology Press Ltd.
- Korkmaz, O. (2018). Lise öğrencilerinin kariyer uyum yeteneklerinin sosyo-demografik özellikler açısından karşılaştırılması. 20. *Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, 25(27), 383-384. <https://doi.org/10.5897/ERR2023.4340>.
- Korkut Owen, F., & Niles, S. G. (2019). Yeni yaklaşım ve modeller. B. Yeşilyaprak (Edt.), *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı kuramdan uygulamaya içinde* (10. Basım) (288-292). Ankara: Pegem Akademi.
- Kulaksızoğlu, A. (2012). *Ergenlik psikolojisi* (14. Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Lee, S. K., & Yi, H.S. (2010). Family systems as predictors of career attitude maturity for korean high school students. *Asia Pacific Education Review*, 11(2), 141-150. https://www.researchgate.net/publication/226148429_Family_systems_as_predictors_of_career_attitude_maturity_for_Korean_high_school_students.
- Mc Campbell, D. S. (2012). *Relationships between attachment and psychological well-being in hispanic american and non-hispanic white college students*. [Unpublished doctoral dissertation]. Faculty of Education

University of Fordham.

- Muzafferoglu, L. (2019). *Lise öğrencilerinin duygusal zeka, aleksitimi ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Beyken Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Nakra, N., & Kashyap, V. (2023). Linking Career Adaptability and Psychological Well-Being: A Test of Moderated Mediation Model Among Indian Employees. *Journal of Career Development, 50*(6), 1139-1154. <https://doi.org/10.1177/08948453231157763>.
- Negru Subtirica, O., & Pop, E.I. (2016). Longitudinal links between career adaptability and academic achievement in adolescence. *Journal Of Vocational Behaviour, 93*, 163-170. <https://psycnet.apa.org/record/2016-13409-015>. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.jvb.2016.02.006>
- Özden, K. (2014). *Üniversite öğrencilerinde psikolojik iyi oluşun psikososyal yordayıcılarının sosyal bilişsel kariyer kuramı açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, Ö. (2019). *Erken dönem uyumsuz şemalar, algılanan ana-babalık biçimleri ve duygu düzenlemenin psikolojik iyi oluşu yordama gücünün incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pişkin, M. (2017). Mark L. Savickas'ın kariyer yapılandırma kuramı. *Kariyer Gündemi Dergisi, 5*, 4-13.
- Polvan, Ö. (2000). *Çocuk ve ergen psikiyatrisi. İstanbul üniversitesi tıp fakültesi temel ve klinik bilimler ders kitapları*. Nobel Yayınevi.
- Reisoğlu S. (2014). *Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarını yordamada beş faktör kişilik özellikleri, mizah tarzları ve duygusal zekânın rolü* [Yayımlanmamış doktora Tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Russo, A., Zammitti, A., Santisi, G., & Magnano, P. (2023). The relationship between psychological flexibility and career adaptability as resources to promote well-being. *British Journal of Guidance & Counselling, 52*(2), 286–295. <https://doi.org/10.1080/03069885.2023.2212856>.
- Ryff, C. D. (2013). Psychological well-being revisited: Advances in the science and practice of eudaimonia. *Psychother Psychosom, 83*, 10-28. <https://doi.org/10.1159/000353263>.
- Ryff, C. D. (1989). Beyond ponce de leon and life satisfaction: New directions in quest of successful ageing. *International Journal of Behavioral Development, 12*(1), 35–55. <https://doi.org/10.1177/016502548901200102>.
- Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal Of Personality And Social Psychology, 69*(4), 719. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.69.4.719>.
- Ryff, C. D., & Singer, B. H. (2008). Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being. *Journal Of Happiness Studies, 9*, 13-39. <https://doi.org/10.1007/s10902-006-9019-0>.
- Santrock, J. W. (2011). *Adolescence*. New York: McGraw Hill.
- Sarsıkoğlu, A.F. (2019). *Üniversite öğrencilerinin kariyer uyumluluğunu açıklayan faktörler* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Sartık, H. (2020). *Kişilik özelliklerinin kariyer uyum yeteneğine etkisi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çag Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Savickas, M. L. (1999). The transition from school to work: A developmental perspective. *Career Development Quarterly, 47*, 326-336. <https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.1999.tb00741.x>.
- Savickas M. L. (2005). The theory and practice of career construction. R. W. Lent ve S. D. Brown (Eds.), *Career development and counseling: Putting theory and research to work in* (pp. 42-70). John Wiley.
- Savickas, M. L. (1997). Career adaptability: An integrative construct for life-span, life-space theory. *The Career*

Development Quarterly, 45(3), 247-259. <https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.1997.tb00469.x>.

- Savickas, M. L., Eric J., & Porfeli, E. (2012). Career adapt-abilities scale: Construction, reliability, and measurement equivalence across 13 countries. *Journal of Vocational Behavior*, 80(3), 661–673.. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jvb.2012.01.012>
- Siyez, D. M. (2019). Gelişimsel yaklaşımlar. B. Yeşilyaprak (Eds.), *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı kuramdan uygulamaya* içinde (pp.). Pegem Akademi.
- Söner, O. ve Yılmaz, O. (2018). Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), 59-73. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ufuksbedergi/issue/57468/815047>.
- Super, D. E. (1990). A life span, life-space approach to career development. D Brown, L Brooks (Eds.), *Career choice and development* in (pp. 197–261). Jossey–Bass.
- Telef, B. B. (2013). Adaptation of psychological well-being into Turkish: A validity and reliability study. *Hacettepe University Journal of Education*, 28(3), 374-384. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7791/101929>
- WHO (2001). *The world health report 2001 mental health: New understanding, new hope*. Switzerland. WHO Library Cataloguing in Publication Data.
- Yeşilyaprak, B. (2019). *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı kuramdan uygulamaya* (10. Basım). Pegem Akademi.
- Yiğit, S. (2018). *Üniversite öğrencilerinde kariyer uyumu, toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin algılar ve kariyer kararsızlığı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.